Цифровий проєкт «Творча спадщина Володимира Александрова. Непохитний репрезентант української ідеї в Харкові» Дмитрієвої Олени Миколаївни, головного бібліотекаря відділу «Україніка» ім. Т. Г. Шевченка Харківської державної наукової бібліотеки імені Володимира Короленка.

Цей цифровий ресурс присвячений популяризації постаті українського письменника та культурного діяча XIX століття - Володимира Степановича Александрова та був укладений з нагоди 200-річчя від дня його народження.

Однією з ключових цінностей цього ресурсу є повернення в науково-культурний простір постаті Володимира Александрова - письменника, поета, перекладача, фольклориста і культурного діяча, чия творчість тривалий час залишалася недостатньо висвітленою в українській науці.

Сайт об’єднує розрізнені архівні відомості у зручний науковий інструмент, який дозволяє як фахівцям, так і широкому загалу познайомитися з творчою спадщиною Александрова. Матеріали, які тут опублікуванні, можуть бути цікаві не тільки краєзнавцям, бібліотекарям та етнографам, а й історикам, біографістам, філологам, музикантам. Розкриваючи життєвий і творчий шлях митця, його внесок у розвиток української культури, фольклористики та національної літературної традиції, цей ресурс виконує важливу культурозбережувальну й просвітницьку функцію.

Тож пропоную перейти до безпосереднього знайомства з цим ресурсом.

Сайт оформлений у форматі наукової бази даних, де поєднується текстова інформація з сканованими архівними документами. Матеріали ресурсу організовано в тематичні рубрики, які дають змогу ґрунтовно ознайомитися з різними аспектами діяльності Александрова. Тут представлено різні матеріали це - і біографічні та бібліографічні відомості, ілюстрації, довідкові дані, а також розкрито зв’язок Володимира Степановича з українською історією та культурою.

Бачимо що сайт складається з п’яти розділів: головна сторінка, біографічні матеріали, творча спадщина, наукові рецепції та присвяти.

Головна сторінка виконує функцію вступу до ресурсу. Це не просто довідкова сторінка - це своєрідний портрет людини і епохи, представляючи нам Александрова як енергійного інтелектуала який був видатним патріотом України, який глибоко знав її історію та культурні традиції, усвідомлював нагальну необхідність збереження української ідентичності

та популяризації національного надбання. Олена Миколаївна, укладачка ресурсу, починає з того, що сучасники Александрова, та і нинішні критики не відносять його до першого ряду української літератури XIX століття, однак всі відзначають його незламну відданість українській ідеї та невтомну працю на ниві національної культури. Це можна простежити у виділених цитатах, розміщених на сторінках сайту - фрагментах із праць дослідників, спогадів та відгуків.

І, навіть, назва ресурсу - «Непохитний репрезентант української ідеї в Харкові», це не придумана авторкою характеристика. Це цитата сучасників Александрова, а саме так сказав Борис Грінченко.

В розділі «Біографічні матеріали» описано життєвий шлях, від народження, навчання до лікарської практики та літературної діяльності. До речі, прошу звернути увагу, що пані Олена, яка крім того, є також розробницею дизайну, ілюструє ресурс якісними зображеннями, сюди включено архівні фото, скановані листи та різні записи. Авторка спирається на перевірені архівні матеріали, що відображено у ґрунтовній вибраній бібліографії. Тут є спогади людей, які знали Александрова особисто і матеріали видань різних часів.

Центральний розділ сайту – «Творча спадщина».

Розділ, який ми зараз розглядаємо, містить огляд літературного доробку Володимира Степановича. Це найбільший і найбагатший розділ ресурсу. Тут представлені матеріали, які дають нам можливість ознайомитися з творчою діяльністю Александрова.

Авторка систематизувала бібліографічний покажчик - від першої публікації 1861 року до посмертних видань. Окремо слід зазначити, що бібліографічний матеріал у межах розділу структуровано за тематичними підрозділами «Укладач і видавець» та «Автор і перекладач», це дає змогу чітко простежити різні напрями творчої та науково-видавничої діяльності Александрова. Кожен бібліографічний опис супроводжується шифром зберігання в Харківській державній науковій бібліотеці ім. Володимира Короленка. Джерела, з якими авторка не мала змоги ознайомитися безпосередньо, позначені. Про це Олена Миколаївна залишила відповідну примітку внизу кожної сторінки сайту. Ця, на перший погляд, незначна деталь свідчить про високий рівень наукової доброчесності та відповідальності. І, саме з таких маленьких деталей складається довіра користувача до цього віртуального ресурсу.

Тут є оригінальна лірика - вірші; п’єси-оперети; поетичні переклади з Гейне, Міцкевича, Крилова та інших; вільний

переклад псалмів Давида з давньоєврейської; фольклорні епоси; дитячі казки; пісенники. Зверніть увагу, що для подальшого вивчення творчого доробку письменника чимало записів містять гіперпокликання. Читач може прямо зараз, в один клік, відкрити документ, розміщений на платформі Internet Archive або в ресурсі Електронна бібліотека «Україніка», переглянути сканований документ, ознайомитися з бібліографічним описом та анотацією і, за потреби, завантажити потрібний документ у зручному для себе форматі. Такий підхід відповідає принципам відкритого доступу, адже забезпечує безпосередню роботу користувача з першоджерелами. Зверніть увагу на чітку та інтуїтивно зрозумілу навігацію, послідовне подання матеріалу, бібліографічну складову. Змістовне наповнення, продумане візуальне оформлення та зручна структура роблять сайт легким у користуванні.

Зміст розділу «Наукові рецепції» підтверджує нам, що даний електронний ресурс є науковим проєктом. Матеріали цього розділу висвітлюють наукове осмислення творчості Володимира Александрова. Тут зібрані думки про нього від літературознавців та культурних діячів ще за життя Александрова і до сучасних дослідників. І якщо попередній розділ показує, що він писав, то цей - як його читали і як оцінювали. Завдяки цьому розділу ми бачимо Александров це - людина, яка свідомо і системно відстоювала українську ідею.

Наступний розділ «Присвяти» відображає вшанування постаті письменника. Цей розділ нагадує нам просту річ: Александрова любили і поважали ті, хто був поруч. А потім - був час коли забули. І ось зараз, нам повертають не лише його тексти, а й пам’ять про те, ким він був для своїх сучасників.

Загалом цей ресурс є досить цікавим для бібліотечних фахівців, науковців та студентів, він має наукову та практичну цінність, і може слугувати надійною базою для написання наукових робіт і досліджень.

Ресурс є чудовим прикладом електронного краєзнавчого бібліографічного видання. Окремо слід наголосити на його гнучкості та відкритості. На відміну від традиційних друкованих видань, цей вебресурс має динамічний характер і може постійно доповнюватися новими матеріалами, уточненнями, новими джерелами та науковими напрацюваннями.

Ще одним важливим свідченням наукової доброчесності та відкритості авторки є примітка, у якій висловлено щиру подяку за співпрацю та допомогу в роботі над ресурсом -

дослідникам із різних регіонів України - Зінаїді Пахолок (Луцьк), Юліані Поляковій (Харків) і Борису Тристанову (Полтава). Це також підкреслює міжрегіональний науковий характер цього проєкту.

Наявність контактної адреси для зауважень і пропозицій робить ресурс відкритим до наукового діалогу, співпраці та подальшого вдосконалення.

Послідовна структура сайту, який розкриває зв’язок митця з історико-культурним середовищем, наявність оцифрованих першоджерел та просвітницька спрямованість роблять цей ресурс інноваційним, доступним і суспільно значущим літературно-краєзнавчим проєктом.

Саме ці характеристики сприяли заслуженій перемозі проєкту у Всеукраїнському конкурсі з літературного краєзнавства імені Григорія Зленка.

Щиро дякуємо колегам Харківської державної наукової бібліотеки ім. Володимира Короленка - Олені Дмитрієвій, головній бібліотекарці відділу «Україніка», та редакторці Аллі Миколюк - за цю плідну й професійну роботу. Бажаємо авторам і надалі досліджувати, документувати та популяризувати культурну спадщину Володимира Александрова. У вас це виходить надзвичайно добре!

Ольга Килівник,
бібліотекар І категорії
сектору науково-дослідної роботи
науково-методичного відділу
Одеської національної наукової бібліотеки